

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدیریت خانواده جلد (۱)

دوره دوم متوسطه

شاخه: کار دانش

زمینه: خدمات

گروه تحصیلی: بهداشت و سلامت

رشته مهارتی: مدیریت و برنامه‌ریزی امور خانواده

نام استاندارد مهارتی مبنا: مدیریت و برنامه‌ریزی امور خانواده

کد استاندارد متولی: ۷-۲۰/۱۲/۱/۳

عنوان و نام پدیدآور: مدیریت خانواده [کتاب‌های درسی] شاخه کار دانش زمینه خدمات گروه تحصیلی بهداشت و سلامت.../

مؤلفان: زهرا افشاری، مانده رعنائی فر، فریا زمانی؛ برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش.

مشخصات نشر: تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ج. ۱.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۱۳۷-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتاب حاضر استاندارد مهارت مبنا: مدیریت و برنامه‌ریزی امور خانواده، کد استاندارد متولی: ۷-۲۰/۱۲/۱/۳.

یادداشت: مؤلفان جلد اول شهین ایروانی، ربابه نوری و مریم ابن تراب

موضوع: اقتصاد خانواده

موضوع: خانه‌داری -- مدیریت

شناسه افزوده: افشاری، زهرا، ۱۳۶۱-

شناسه افزوده: زمانی، فریا

شناسه افزوده: ایروانی، شهین، ۱۳۴۱-

شناسه افزوده: ابن تراب، مریم، ۱۳۵۰-

شناسه افزوده: نوری، ربابه

شناسه افزوده: رعنائی فر، مانده

شناسه افزوده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹/م۴ ۱۴۵/ TX

رده‌بندی دیویی: ۳۷۳/ک۰۵۰۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۶۹۰۴۲

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز:

پیشنهادها و نظرهای خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتابهای درسی فنی
و حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

tvoccd@roshd.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.medu.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

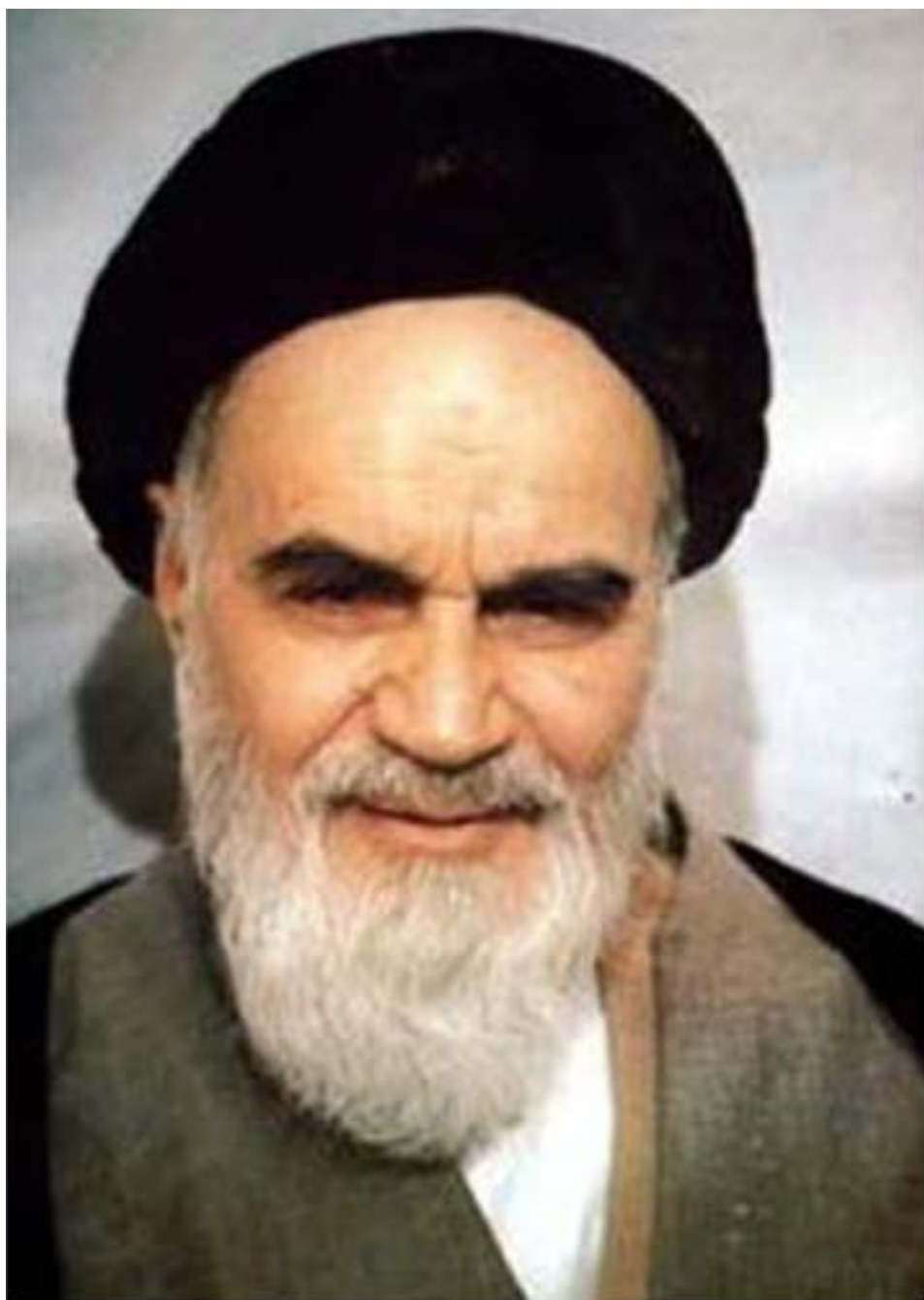
محتوای این کتاب در دومین جلسه مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۰ کمیسیون تخصصی رشته مدیریت و برنامه‌ریزی خانواده شاخه کاردانش
دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش با عضویت خانم‌ها: **بتول عطاران، محبوبه خلفی، زهرا سعیدی نژاد،**
محمد رضا صادق پورسعید، نبی‌الله مقیمی و سید رحمان هاشمی تأیید شده است.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	مدیریت خانواده (۱) - دوره دوم متوسطه - ۶۱۳/۶
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتابهای درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	بخش اول : مهارت توانایی مدیریت و برنامه‌ریزی در خانواده - تألیف مائده رعنائی فر، بخش دوم : مهارت توانایی تنظیم بودجه در خانواده و مدیریت هزینه‌های آن - تألیف زهرا افشاری، بخش سوم : مهارت توانایی شناخت خانواده و نیازهای آن - تألیف فریبا زمانی (اعضای گروه تألیف) - مهدی پدram، ناصر تکمیل همایون (ویراستار فنی) - حسین داوودی (ویراستار ادبی)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	مریم کیوان (طراح جلد) - آمنه درویش، مریم موسوی (صفحه‌آرا) - سپیده برزگر فلاح (بیمانه مهارتی اول) (تصویرگر)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ ، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶ ، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	وب‌گاه : www.irtxtbook.ir و www.chap.sch.ir
سال انتشار :	شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو بخش) تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵ ، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰
چاپخانه :	صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹
سال انتشار :	شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران «سهامی خاص» ۱۳۹۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شما جوان‌های محصل و سایر جوان‌ها امید من هستید، نوید من هستید. امید من به شما توده جوان و شما توده محصل است. من امید آن را دارم که مقدرات مملکت ما بعد از این به دست شما عزیزان بیفتد و مملکت را شما عزیزان حفظ کنید.

امام خمینی (قدس سرّه الشریف)

راهنمای استفاده از پودمان

از آن جا که دخترانِ امروز، مادران فردای جامعه خواهند بود، به دست آوردن مهارت های لازم در زمینه مدیریت و برنامه ریزی خانواده برای داشتن خانواده سالم و توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور نقش به سزایی خواهد داشت. به همین منظور، رشته مهارتی "مدیریت و برنامه ریزی خانواده" در شاخه کاردانش کوشیده است با افزایش توانمندی دختران در خصوص برنامه ریزی امور خانواده، خود اشتغالی و تأسیس کارگاه های خانگی، افزایش خوداتکائی و اعتماد به نفس و ارتقای سطح سلامت خانواده، به این مهم بپردازد.

"مدیریت و برنامه ریزی امور خانواده"، "مهارت های سالم زیستن" و "هنر در خانه" سه استاندارد مهارتی این رشته هستند که بر اساس آن ها مجموعه ای به هم پیوسته از پودمان های مهارتی تهیه و تنظیم شده است. مجموعه پودمان های استاندارد "مدیریت و برنامه ریزی امور خانواده"، هنرجو را قادر می سازد براساس نیازهای خانواده و باتوجه به درآمد و شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، برنامه ریزی امور خانواده خود را بر عهده گیرد، توازن در دخل و خرج را رعایت کند و از عهده تعلیم و تربیت فرزند برآید. هم چنین، بهره گیری از حقوق خود و خانواده و برقراری روابط سالم انسانی و اخلاقی را دنبال کند.

مجموعه پودمان های استاندارد "مهارت های سالم زیستن" هنرجو را قادر می کند، مهارت های لازم را برای تأمین سلامت خانواده در زمینه های مختلف بهداشتی مانند بهداشت فردی، بهداشت محیط، بهداشت مواد غذایی، بهداشت روانی، نظام عرضه خدمات بهداشتی و درمانی، بهداشت مادر و کودک، بهداشت بلوغ، بهداشت سالمندان، کمک های اولیه، حوادث خانگی، شناسایی برخی بیماری ها مراقبت از بیماران و آموزش بهداشت در محیط خانه و خانواده به کار بندند.

مجموعه پودمان های استاندارد "هنر در خانه"، هنرجو را قادر می کند مهارت های آشپزی، شیرینی پزی پذیرایی از میهمان، نگهداری لوازم خانگی و پرورش گل و گیاه را کسب کند و در منزل مورد استفاده قرار دهد. توصیه می شود برای استفاده از پودمان های مهارتی به منظور اجرای مطلوب آموزش ها به نکته های زیر توجه کنید:

- با مطالعه هدف کلی، فهرست وسایل و تجهیزات مورد نیاز، جدول زمان بندی و مهارت های پیش نیاز، برنامه آموزشی خود را تنظیم کنید.

- پیش آزمون‌های ابتدای هر واحد کار را بررسی کنید. این کار اطلاعات و مهارت‌های ورودی را ارزیابی می‌کند و برای شروع برنامه آموزشی بر انگیزه و تمرکز هنر جویان می‌افزاید.
- به انتظارات آموزشی هر واحد کار با مطالعه دقیق هدف‌های رفتاری توجه کنید.
- محتوای آموزشی هر واحد کار بر اساس روش‌های فعال یاددهی - یادگیری و با توجه به هدف‌های رفتاری تدوین شده و شامل پرسش‌های انگیزشی، فعالیت‌های عملی، مباحث نظری، جدول‌ها، نمودار و تصاویر مرتبط با موضوع است.
- به منظور افزایش بازدهی آموزشی توصیه می‌شود کارهای عملی فردی و گروهی (بازدید، تحقیق، تمرین عملی و...) را در کنار مطالعه مطالب نظری انجام دهید.
- در هر واحد کار مطالبی تحت عنوان "بیش‌تر بدانید" گنجانده شده است که مطالعه آن صرفاً برای کسب اطلاع بیش‌تر توصیه می‌شود و جزء برنامه آموزشی نیست.
- در هر واحد کار، نکته‌هایی با اهمیت بیش‌تر، با عنوان "توجه"، نکته" و "آیا" طراحی شده تأکیدی بر اهمیت آن مطالب است.
- در پایان هر واحد کار، چکیده واحد کار، آزمون‌های پایانی نظری و عملی برای ارزش‌یابی بخش‌های نظری و عملی مطرح شده است.
- پاسخ‌نامه پیش آزمون و آزمون پایانی نظری هر کار در بخش پیوست‌ها آمده است. توصیه می‌شود به منظور ارزیابی میزان یادگیری محتوای هر واحد کار ابتدا به پرسش‌ها پاسخ دهید، بعد به پاسخ‌نامه مراجعه کنید. چنانچه پاسخ‌دهی شما به آزمون پایانی رضایت بخش نبود، پیش از آغاز واحد بعدی مجدداً آن را مطالعه کنید.
- در بخش پیوست‌ها پس از معرفی منابع مؤلف یا مؤلفان، بخش دیگری نیز با عنوان "برای مطالعه بیش‌تر" آمده است. در این بخش کتاب‌ها، نرم افزارها و پایگاه‌های اینترنتی که به یادگیری بیش‌تر هنر جو کمک می‌کند، معرفی شده‌اند. چنان‌چه این منابع برای هر واحد کار متفاوت باشد، در پایان آن واحد ذکر می‌شود.
- امیدواریم که هنر جویان عزیز در به دست آوردن مهارت‌های لازم علاقه‌مندانه بکوشند، تا در آینده مادرانی آگاه، خانواده‌هایی سالم و صاحبان فرزندانی تندرست باشند.

فهرست مطالب

پودمان مهارتی اول توانایی مدیریت و برنامه ریزی در خانواده

مقدمه	۲
واحد کار اول: آشنایی با مفهوم مدیریت در خانواده	
هدف‌های رفتاری	۴
پیش‌آزمون	۴
۱-۱ تعریف مدیریت	۵
۱-۲ تعریف مدیریت در خانواده	۶
۱-۳ وظایف مدیر	۶
۱-۴ سه ابزار کلیدی مدیران موفق خانواده	۸
۱-۵ مهارت‌های مدیریت	۹
آزمون پایانی نظری	۱۲

واحد کار دوم: آشنایی با اصول برنامه ریزی در مدیریت امور خانواده

هدف‌های رفتاری	۱۴
پیش‌آزمون	۱۴
۱-۲ فلسفه و ضرورت برنامه ریزی	۱۵
۲-۲ تعریف برنامه ریزی	۱۵
۲-۳ انواع برنامه ریزی در خانواده	۱۶
۲-۴ مدیریت زمان	۱۸
۲-۵ آشنایی با نحوه برنامه ریزی امور منزل برای مادران شاغل	۲۱
۲-۶ اصول برنامه ریزی	۲۳
آزمون پایانی نظری	۲۴

واحد کار سوم: آشنایی با اصول سازماندهی هدایت و رهبری در خانواده

۲۶	هدف‌های رفتاری
۲۶	پیش‌آزمون
۲۷	۳-۱ اهمیت تقسیم کار
۲۷	۳-۲ نحوه تقسیم کار در خانواده
۲۸	۳-۳ رهبری در خانواده
۲۹	آزمون پایانی نظری

واحد کار چهارم: آشنایی با فرآیند تصمیم‌گیری در مدیریت خانواده

۳۱	هدف‌های رفتاری
۳۱	پیش‌آزمون
۳۲	۴-۱ مراحل تصمیم‌گیری
۳۳	۴-۲ اصولی که باید در تصمیم‌گیری رعایت شود
۳۴	۴-۳ آموختن از تجربیات
۳۷	آزمون پایانی نظری

واحد کار پنجم: آشنایی با اصول و نحوه کنترل و نظارت بر امور منزل

۳۹	هدف‌های رفتاری
۳۹	پیش‌آزمون
۴۰	۵-۱ مفهوم ارزشیابی نظارت و کنترل در خانواده
۴۰	۵-۲ مراحل و شرایط نظارت و کنترل در خانواده
۴۱	۵-۳ ارزشیابی امور منزل پس از اجرا
۴۳	۵-۴ ارزشیابی عملکرد
۴۵	۵-۵ مدیریت بهره‌گیری از وسایل ارتباط جمعی
۴۶	آزمون پایانی نظری
۴۸	پاسخنامه آزمون‌های پایانی
۵۲	منابع برای مطالعه بیشتر

پودمان مهارتی دوم

مهارت توانایی تنظیم بودجه در خانواده و مدیریت هزینه های آن

واحدکاراول: آشنایی با مفهوم بودجه و بودجه بندی در خانواده

۵۶	هدف های رفتاری
۵۶	پیش آزمون
۵۷	۱-۱ تعریف بودجه خانواده
۵۷	۱-۲ تعریف مدیریت بودجه خانواده
۵۸	۱-۳ دوره تنظیم بودجه خانواده
۵۹	۱-۴ اجزای تشکیل دهنده بودجه خانواده
۶۱	۱-۵ سبد مصرفی خانواده
۶۵	۱-۶ ارتباط خانواده با منابع مالی
۶۷	۱-۷ حالت های مختلف بودجه خانواده
۶۷	۱-۸ مقدمه ای بر مدیریت بودجه خانواده
۶۸	۱-۹ تنظیم بودجه فردی
۶۹	۱-۱۰ مزایای بودجه بندی در خانواده
۶۹	۱-۱۱ آشنایی با اصول و روش های بودجه بندی در خانواده
۷۰	چکیده
۷۱	آزمون پایانی نظری واحد کار دوم
۷۱	آزمون پایانی عملی واحد کار دوم

واحد کار دوم: هدف های خانواده

۷۳	هدف های رفتاری
۷۴	پیش آزمون
۷۵	۲-۱ تعیین هدف ها
۷۵	۲-۲ تبدیل هدف ها به هدف های مالی
۷۵	۲-۳ تقسیم هدف ها به هدف های فرعی
۸۰	۲-۴ تعیین نقشه رسیدن به هدف
۸۱	۲-۵ چگونگی تعیین هدف مشترک در خانواده
۸۲	۲-۶ تعیین حد مطلوب پس انداز
۸۳	۲-۷ راه های ترغیب خانواده به پس انداز
۸۴	چکیده
۸۵	آزمون پایانی نظری واحد کار دوم
۸۵	آزمون پایانی عملی واحد کار دوم

واحد کار سوم: پیش بینی درآمدها و هزینه های آینده خانواده

۸۷	هدف های رفتاری
----	----------------

۸۷	پیش آزمون
۸۸	۳-۱ روش محاسبه درآمد ماهانه
۹۰	۳-۲ روش محاسبه هزینه‌های ماهانه
۹۳	۳-۳ ریز کردن هزینه‌های گذشته
۹۴	۳-۴ برگزاری جلسه خانوادگی برای تنظیم هزینه‌ها
۹۶	چکیده
۹۷	آزمون پایانی نظری
۹۷	آزمون پایانی عملی

واحد کار چهارم: پی گیری و به روز کردن هزینه های خانواده

۹۹	هدف‌های رفتاری
۹۹	پیش‌آزمون
۱۰۰	۴-۱ چگونگی پی‌گیری هزینه‌ها
۱۰۰	۴-۲ زمان وارد کردن هزینه‌ها
۱۰۰	۴-۳ وظایف مدیر خرج
۱۰۳	۴-۴ به روز کردن بودجه
۱۰۴	۴-۵ کنترل حساب پس انداز
۱۰۶	۴-۶ ارزیابی بودجه
۱۰۷	چکیده
۱۰۷	آزمون پایانی نظری واحد کار اول
۱۰۷	آزمون پایانی عملی واحد کار اول

واحد کار پنجم: زندگی بر مبنای بودجه جدید در خانواده

۱۱۰	هدف‌های رفتاری
۱۱۰	پیش‌آزمون
۱۱۱	۵-۱ چگونگی کاهش انواع هزینه‌ها
۱۱۹	۵-۲ روش‌های پرداخت
۱۲۱	چکیده
۱۲۱	آزمون پایانی نظری
۱۲۱	آزمون پایانی عملی

واحد کار ششم: مدیریت بدهی در خانواده

۱۲۴	هدف‌های رفتاری
۱۲۵	پیش‌آزمون
۱۲۶	۶-۱ مفهوم بحران مالی
۱۲۶	۶-۲ نشانه‌های بحران مالی
۱۲۷	۶-۳ مدیریت بحران مالی در خانواده

۱۳۰	۶-۴ تسویه بدهی
۱۳۱	۶-۵ راه‌های پیش‌گیری از بحران مالی
۱۳۲	چکیده
۱۳۳	آزمون پایانی نظری
۱۳۳	آزمون پایانی عملی
	واحد کار هفتم: مدیریت پس‌انداز در خانواده
۱۳۵	هدف‌های رفتاری
۱۳۶	پیش‌آزمون
۱۳۷	۷-۱ آشنایی با مفهوم پس‌انداز در خانواده
۱۴۰	۷-۲ دلایل پس‌انداز کردن در خانواده
۱۴۰	۷-۳ میزان پس‌انداز در خانواده
۱۴۱	۷-۴ راه‌های افزایش پس‌انداز
۱۴۳	۷-۵ رواج عادت پس‌انداز خانواده
۱۴۴	۷-۶ آشنایی با روش‌های پس‌انداز در خانواده
۱۴۶	۷-۷ نحوه تخصیص پس‌انداز
۱۴۷	۷-۸ عوامل مؤثر بر موفقیت
۱۴۸	چکیده
۱۴۸	آزمون پایانی نظری
۱۴۸	آزمون پایانی عملی

واحد کار هشتم: چرخه موفقیت

۱۵۰	هدف‌های رفتاری
۱۵۰	پیش‌آزمون
۱۵۱	۸-۱ مراحل چرخه موفقیت
۱۵۲	۸-۲ وظایف مشاور اقتصادی خانواده
۱۵۳	۸-۳ آرایه آزمون تناسب مالی
۱۵۴	چکیده
۱۵۵	آزمون پایانی نظری
۱۵۵	آزمون پایانی عملی

پیوست‌ها

۱۵۶	پاسخ‌نامه‌های پیش‌آزمون‌ها
۱۵۶	پاسخ‌نامه‌های آزمون‌های پایانی نظری
۱۵۷	منابع و مآخذ

پودمان مهارتی سوم

توانایی شناخت خانواده و نیازهای آن

واحدکار اول: شناخت خانواده

۱۶۴	هدف‌های رفتاری
۱۶۵	پیش آزمون واحد کار اول
۱۶۶	مقدمه
۱۶۶	۱-۱ مفهوم خانواده
۱۶۶	۱-۲ ازدواج
۱۶۷	۱-۳ اهمیت خانواده
۱۶۹	۱-۴ کارکرد خانواده
۱۷۰	۱-۵ ساختار خانواده
۱۷۲	۱-۶ مفهوم فرهنگ
۱۷۳	۱-۷ مفهوم عرف و آداب و رسوم
۱۷۳	۱-۸ آداب و رسوم رایج در ایران
۱۸۲	چکیده
۱۸۳	آزمون پایانی نظری واحد کار اول
۱۸۳	آزمون پایانی عملی واحد کار اول

واحدکار دوم: نیازهای خانواده

۱۸۵	هدف‌های رفتاری
۱۸۵	پیش آزمون واحد کار دوم
۱۸۶	۲-۱ مفهوم نیاز و سلسله مراتب آن
۱۸۶	۲-۲ نیازهای فیزیولوژیک یا جسمی
۱۸۷	۲-۳ نیازهای روانی
۱۸۷	۲-۴ نیازهای اقتصادی
۱۸۹	۲-۵ نیازهای اجتماعی
۱۹۱	۲-۶ آشنایی با نحوه نیازسنجی خانواده
۱۹۳	۲-۷ آشنایی با مهم‌ترین مراکز اجتماعی
۱۹۷	چکیده
۱۹۷	آزمون پایانی نظری واحد کار دوم
۱۹۷	آزمون پایانی عملی واحد کار دوم

پیوست‌ها

۱۹۸	پاسخ‌نامه‌های پیش آزمون‌ها
۱۹۸	پاسخ‌نامه‌های آزمون‌های پایانی نظری
۱۹۹	منابع و مآخذ
۲۰۰	برای مطالعهٔ بیشتر